

Zbornik sudske prakse

PRESUDA SUDA (prvo vijeće)

14. siječnja 2021.*

„Zahtjev za prethodnu odluku – Članak 17. Povelje Europske unije o temeljnim pravima – Pravo vlasništva – Članak 47. Povelje o temeljnim pravima – Pravo na djelotvoran pravni lijek – Okvirna odluka 2005/212/PUP – Oduzimanje imovinske koristi, sredstava i imovine pribavljene kaznenim djelima – Direktiva 2014/42/EU – Zamrzavanje i oduzimanje predmeta i imovinske koristi ostvarene kaznenim djelima u Europskoj uniji – Nacionalni propis koji predviđa oduzimanje u korist države imovine korištene za počinjenje kaznenog djela krijumčarenja – Imovina u vlasništvu treće strane u dobroj vjeri”

U predmetu C-393/19,

povodom zahtjeva za prethodnu odluku na temelju članka 267. UFEU-a, koji je uputio Apelativni sud – Plovdiv (Žalbeni sud u Plovdivu, Bugarska), odlukom od 16. svibnja 2019., koju je Sud zaprimio 21. svibnja 2019., u kaznenom postupku protiv

OM,

uz sudjelovanje:

Okražna prokuratura – Haskovo,

Apelativna prokuratura – Plovdiv,

SUD (prvo vijeće),

u sastavu: J.-C. Bonichot, predsjednik vijeća, L. Bay Larsen, C. Toader, M. Safjan (izvjestitelj) i N. Jääskinen, suci,

nezavisni odvjetnik: M. Campos Sánchez-Bordona,

tajnik: A. Calot Escobar,

uzimajući u obzir pisani postupak,

uzimajući u obzir očitovanja koja su podnijeli:

- za Okražna prokuratura – Haskovo, V. Radeva-Rancheva, u svojstvu agenta,
- za Apelativna prokuratura – Plovdiv, I. Perpelov, u svojstvu agenta,
- za vladu Helenske Republike, M. Tassopoulou, S. Charitaki i A. Magrippi, u svojstvu agenata,

* Jezik postupka: bugarski

– za Europsku komisiju, Y. Marinova i R. Troosters, u svojstvu agenata,
saslušavši mišljenje nezavisnog odvjetnika na raspravi održanoj 25. lipnja 2020.,
donosi sljedeću

Presudu

- 1 Zahtjev za prethodnu odluku odnosi se na tumačenje članka 17. stavka 1. i članka 47. Povelje Europske unije o temeljnim pravima (u daljnjem tekstu: Povelja).
- 2 Zahtjev je upućen u okviru kaznenog postupka pokrenutog protiv OM-a u vezi s oduzimanjem, nakon što je on osuđen za teško kazneno djelo krijumčarenja, imovine korištene za počinjenje navedenog kaznenog djela u vlasništvu treće strane u dobroj vjeri.

Pravni okvir

Pravo Unije

Okvirna odluka 2005/212/PUP

- 3 Uvodna izjava 3. Okvirne odluke Vijeća 2005/212/PUP od 24. veljače 2005. o oduzimanju imovinske koristi, sredstava i imovine pribavljene kaznenim djelom (SL 2005., L 68, str. 49.) (SL, posebno izdanje na hrvatskom jeziku, poglavlje 19., svezak 16., str. 87.) glasi:

„U skladu sa stavkom 50. točkom (b) Akcijskog plana iz Beča, unutar pet godina od stupanja na snagu Ugovora iz Amsterdama, nacionalne odredbe kojima se uređuje zapljena i oduzimanje imovinske koristi od kaznenih djela moraju biti poboljšane i usklađene gdje je to potrebno, uzimajući u obzir prava trećih stranaka u dobroj vjeri.”

- 4 U skladu s člankom 1. trećom i četvrtom alinejom te okvirne odluke, naslovljenim „Definicije”:

„Za potrebe ove Okvirne odluke:[...]

- „sredstva’ znači bilo koja imovina koja se koristila ili se namjerava koristiti, na bilo koji način, u cijelosti ili djelomično, kako bi se počinilo kazneno djelo ili kaznena djela,
- „oduzimanje’ znači kazna ili mjera, koju je odredio sud nakon postupka u vezi s kaznenim djelom ili kaznenim djelima, a rezultira konačnim oduzimanjem imovine.”

- 5 Članak 2. navedene okvirne odluke, naslovljen „Oduzimanje”, predviđa:

„1. Svaka država članica poduzima potrebne mjere kako bi mogla oduzeti, u cijelosti ili djelomično, sredstva i imovinsku korist od kaznenih djela za koja je propisana kazna zatvora u trajanju od više od jedne godine, ili imovinu u vrijednosti koja odgovara takvoj imovinskoj koristi.

2. U odnosu na porezna kaznena djela, države članice mogu uz kazneni postupak koristiti i druge postupke kako bi počinitelju oduzele imovinsku korist od kaznenog djela.”

- 6 U skladu s člankom 4. iste okvirne odluke, naslovljenim „Pravna sredstva”:

„Svaka država članica poduzima potrebne mjere kako bi osigurala da zainteresirane stranke na koje utječu mjere na temelju članaka 2. i 3. imaju učinkovita pravna sredstva kako bi štitile svoja prava.”

Direktiva 2014/42/EU

- 7 Uvodne izjave 9., 33. i 41. Direktive 2014/42/EU Europskog parlamenta i Vijeća od 3. travnja 2014. o zamrzavanju i oduzimanju predmeta i imovinske koristi ostvarene kaznenim djelima u Europskoj uniji (SL 2014., L 127, str. 39. i ispravak SL 2014., L 138, str. 114.) glase:

„(9) Ova Direktiva nastoji izmijeniti i proširiti odredbe okvirnih odluka 2001/500/PUP [Vijeća od 26. lipnja 2001. o pranju novca, identifikaciji, praćenju, zamrzavanju, pljenidbi i oduzimanju imovine i imovinske koristi ostvarene kaznenim djelima (SL 2001., L 182, str. 1.) (SL, posebno izdanje na hrvatskom jeziku, poglavlje 19., svezak 3., str. 58.)] i 2005/212/PUP. Te okvirne odluke trebalo bi djelomično zamijeniti za države članice obvezane ovom Direktivom.

[...]

(33) Ova Direktiva znatno utječe na prava osoba, ne samo osumnjičenika ili optuženika, već i trećih strana koje ne sudjeluju u postupku. Stoga je potrebno predvidjeti određene mjere osiguranja i pravne lijekove kako bi se jamčilo očuvanje njihovih temeljnih prava u primjeni ove Direktive. To uključuje i pravo na saslušanje trećih strana koje tvrde da su vlasnici dotične imovine ili koji tvrde da imaju vlasnička prava (stvarna prava, *ius in re*) kao što je pravo plodouživanja. Nalog za zamrzavanje imovine trebao bi se priopćiti dotičnoj osobi što je prije moguće nakon njegove provedbe. Unatoč tome, nadležna tijela mogu odgoditi priopćenje takvih naloga dotičnoj osobi zbog potreba istrage.

[...]

(41) Budući da cilj ove Uredbe, tj. olakšavanje oduzimanja imovine stečene kaznenim djelom, države članice ne mogu dostatno ostvariti, a isti se može bolje ostvariti na razini Unije, Unija može usvojiti mjere u skladu s načelom supsidijarnosti određenim u članku 5. Ugovora o Europskoj uniji (UEU). U skladu s načelom proporcionalnosti kako je određeno tim člankom, ova Direktiva ne prelazi zadani okvir koji je potreban za ostvarenje toga cilja.”

- 8 Člankom 2. te direktive, naslovljenim „Definicije”, propisuje se:

„Za potrebe ove Direktive primjenjuju se sljedeće definicije:

[...]

3. „predmeti” znači bilo koja imovina koja se koristila ili se namjeravala koristiti, na bilo koji način, u cijelosti ili djelomično, kako bi se počinilo kazneno djelo ili kaznena djela;

4. „oduzimanje” znači konačno oduzimanje imovine koje je odredio sud u vezi s kaznenim djelom;

[...]”

9 Člankom 3. navedene direktive, naslovljenim „Područje primjene”, određuje se:

„Direktiva se primjenjuje na kaznena djela obuhvaćena:

- (a) Konvencijom sastavljenom na temelju članka K.3 stavka 2. točke (c) Ugovora o Europskoj uniji o borbi protiv korupcije u kojoj sudjeluju dužnosnici Europskih zajednica ili dužnosnici država članica Europske unije [...];
- (b) Okvirnom odlukom Vijeća 2000/383/PUP od 29. svibnja 2000. o povećanju zaštite kaznenim i drugim sankcijama protiv krivotvorenja povezanog s uvođenjem eura [(SL 2000., L 140, str. 1.)];
- (c) Okvirnom odlukom Vijeća 2001/413/PUP od 28. svibnja 2001. o borbi protiv prijevara i krivotvorenja bezgotovinskih sredstava plaćanja [(SL 2001., L 149, str. 1.)];
- (d) Okvirnom odlukom Vijeća 2001/500/PUP od 26. lipnja 2001. o pranju novca, utvrđivanju, praćenju, zamrzavanju, privremenom oduzimanju i pljenidbi imovine i imovinske koristi ostvarene kaznenim djelima [(SL 2001., L 182, str. 1.)];
- (e) Okvirnom odlukom Vijeća 2002/475/PUP od 13. lipnja 2002. o borbi protiv terorizma [(SL 2002., L 164, str. 3.)];
- (f) Okvirnom odlukom Vijeća 2003/568/PUP od 22. srpnja 2003. o borbi protiv korupcije u privatnom sektoru [(SL 2003., L 192, str. 54.)];
- (g) Okvirnom odlukom Vijeća 2004/757/PUP od 25. listopada 2004. o utvrđivanju minimalnih odredaba vezanih za elemente kaznenih djela i kazni na području nezakonite trgovine drogama [(SL 2004., L 335, str. 8.)];
- (h) Okvirnom odlukom Vijeća 2008/841/PUP od 24. listopada 2008. o borbi protiv organiziranog kriminala [(SL 2008., L 300, str. 42.)];
- (i) Direktivom 2011/36/EU Europskog parlamenta i Vijeća od 5. travnja 2011. o sprečavanju i borbi protiv trgovanja ljudima i zaštiti žrtava trgovanja ljudima i o zamjeni Okvirne odluke Vijeća 2002/629/PUP [(SL 2011., L 101, str. 1.)];
- (j) Direktivom 2011/93/EU Europskog parlamenta i Vijeća od 13. prosinca 2011. o borbi protiv seksualne zloporabe i seksualnog iskorištavanja djece i dječje pornografije i o zamjeni Okvirne odluke Vijeća 2004/68/PUP [(SL 2011., L 335, str. 1.)];
- (k) Direktivom 2013/40/EU Europskog parlamenta i Vijeća od 12. kolovoza 2013. o napadima na informacijske sustave i o zamjeni Okvirne odluke Vijeća 2005/222/PUP [(SL 2013., L 218, str. 8.)],

kao i drugim pravnim instrumentima, ako isti izričito predviđaju da se ova Direktiva primjenjuje na kaznena djela koja su u njima usklađena.”

10 Članak 12. Direktive 2014/42, naslovljen „Prenošenje”, u stavku 1. propisuje:

„Države članice donose zakone, uredbe i administrativne odredbe potrebne za usklađivanje s ovom Direktivom do 4. listopada 2016. Tekst tih odredbi odmah šalju Komisiji.”

- 11 Članak 14. te direktive, naslovljen „Zamjena Zajedničke akcije 98/699/PUP i određenih odredbi okvirnih odluka 2001/500/PUP i 2005/212/PUP”, predviđa:

„1. Zajednička akcija 98/699/PUP [od 3. prosinca 1998. o pranju novca, utvrđivanju, praćenju, zamrzavanju, pljenidbi i oduzimanju imovine ili imovinske koristi ostvarene kaznenim djelom, koju je Vijeće usvojilo na temelju članka K.3 Ugovora o Europskoj uniji (SL 1998., L 333, str. 1.), članak 1. točka (a) i članci 3. i 4. Okvirne odluke 2001/500/PUP te članak 1. prve četiri alineje i članak 3. Okvirne odluke 2005/212/PUP zamjenjuju se ovom Direktivom za države članice obvezane ovom Direktivom, ne dovodeći u pitanje obveze tih država članica u vezi s rokovima za prenošenje okvirnih odluka u nacionalno pravo.

2. Za države članice obvezane ovom Direktivom, upućivanja na Zajedničku akciju 98/699/PUP i odredbe okvirnih odluka 2001/500/PUP i 2005/212/PUP iz stavka 1. tumače se kao upućivanja na ovu Direktivu.”

Bugarsko pravo

- 12 U skladu s člankom 37. stavkom 1. Nakazatelen kodeksa (Kazneni zakonik, u daljnjem tekstu: NK):

„Kazne su:

[...]

3. oduzimanje postojeće imovine;

[...]”

- 13 Iz članka 242. stavka 1. NK-a proizlazi da teško kazneno djelo krijumčarenja može biti kažnjivo kaznom zatvora od tri do deset godina i novčanom kaznom od 20 000 do 100 000 bugarskih leva (BGN) (oko 10 226 do 51 130 eura).

- 14 Članak 242. stavci 7. i 8. NK-a propisuju:

„(7) [...] Predmet krijumčarenja zapljenjuje se u korist države bez obzira na vlasnika, a ako više ne postoji ili je prodan, utvrđuje se iznos koji odgovara njegovoj vrijednosti po nacionalnim maloprodajnim cijenama.

(8) [...] Prijevozno sredstvo ili kontejner koji se koristi za prijevoz krijumčarene robe zapljenjuje se u korist države, čak i ako nije u vlasništvu počinitelja, osim ako njegova vrijednost ne odgovara težini kaznenog djela.”

Glavni postupak i prethodna pitanja

- 15 Na dan nastanka činjenica u glavnom postupku OM, zaposlen kao vozač u prijevozničkom društvu sa sjedištem u Turskoj, obavljao je međunarodni prijevoz tegljačem i prikolicom u vlasništvu tog društva.
- 16 Dana 11. lipnja 2018., dok se pripremao obaviti prijevoz između Istanbula (Turska) i Delmenhorsta (Njemačka), OM je prihvatio prijedlog jedne osobe da nezakonito preveze, uz naknadu, 2940 antičkih novčića u Njemačku.
- 17 Dana 12. lipnja 2018., nakon prelaska granice između Turske i Bugarske, nad OM–om je provedena carinska kontrola prilikom koje su otkriveni novčići koji su bili skriveni u tegljaču.

- 18 Novčići, koji su arheološkim i numizmatičkim vještačenjem procijenjeni na 73 500 BGN (oko 37 600 eura), tegljač, prikolica, ključ za pokretanje motora i prometna dozvola oduzeti su i zadržani kao materijalni dokazi pretpostavljene povrede.
- 19 Tijekom istrage direktor turskog društva, OM-ovog poslodavca, zatražio je povrat tegljača i prikolice, ističući da navedeno društvo nije ni na koji način povezano s kaznenim djelom i da povrat navedene imovine ne bi ometao istragu. Državno odvjetništvo nadležno za istragu odbilo je taj zahtjev uz obrazloženje da su materijalni dokazi, u skladu s bugarskim pravom, zadržani do okončanja kaznenog postupka i da bi povrat ometao istragu. Direktor je pobijao odluku o odbijanju pred Okražen sadom Haskovo (Okružni sud u Haskovu, Bugarska), koji ju je potvrdio rješenjem od 19. listopada 2018., protiv kojeg nije dopušten pravni lijek.
- 20 Presudom od 22. ožujka 2019. Okražen sad Haskovo (Okružni sud u Haskovu) osudio je OM-a za teško kazneno djelo krijumčarenja na kaznu zatvora od tri godine i novčanu kaznu od 20 000 BGN (oko 10 200 eura). Novčići i tegljač zaplijenjeni su u korist države u skladu s člankom 242. stavkom 7. i člankom 242. stavkom 8. NK-a. S druge strane, prikolica, koja nije bila u izravnoj vezi s počinjenjem kaznenog djela, vraćena je društvu koje je OM-ov poslodavac.
- 21 OM je podnio žalbu protiv te presude pred Apelativen sadom – Plovdiv (Žalbeni sud u Plovdivu, Bugarska) u dijelu u kojem je njome određena zapljena tegljača ističući da je ta zapljena protivna osobito odredbama UFEU-a i Povelje.
- 22 Sud koji je uputio zahtjev ističe da iako zapljena u korist države vozila koje je služilo za prijevoz predmeta krijumčarenja, predviđena člankom 242. stavkom 8. NK-a, uistinu jest obvezna zapljena nakon počinjenja kaznenog djela krijumčarenja, ona ne predstavlja kaznu, za razliku od oduzimanja imovine počinitelja kaznenog djela, iz članka 37. stavka 1. točke 3. NK-a.
- 23 Međutim, taj sud dvoji o usklađenosti članka 242. stavka 8. NK-a, koji je donesen prije pristupanja Republike Bugarske Europskoj uniji 1. siječnja 2007., s odredbama prava Unije, osobito s člankom 17. stavkom 1. i člankom 47. Povelje.
- 24 Konkretno, navedeni sud smatra da bi zapljena iz te odredbe, uključujući i kada prijevozno sredstvo koje je služilo prijevozu predmeta krijumčarenja ne pripada počinitelju kaznenog djela, mogla dovesti do neravnoteže između interesa treće strane vlasnika koja nije sudjelovala i nije ni na koji način povezana s kaznenim djelom i interesa države da tu imovinu zaplijeni zato što je upotrijebljena za počinjenje kaznenog djela.
- 25 U tom pogledu sud koji je uputio zahtjev upućuje na presudu Europskog suda za ljudska prava od 13. listopada 2015., Ünspeđ Paket Servisi SaN. V^e TIC. A. Ş. protiv Bugarske (CE:ECHR:2015:1013JUD000350308), u kojoj je on presudio da je zapljena kamiona koji pripada društvu sa sjedištem u Turskoj, na temelju članka 242. stavka 8. NK-a, protivna članku 1. Protokola br. 1 Europske konvencije za zaštitu ljudskih prava i temeljnih sloboda, potpisane u Rimu 4. studenoga 1950., čiji je sadržaj istovjetan članku 17. stavku 1. Povelje. Naime, taj je sud istaknuo da je društvu koje je vlasnik kamiona uskraćen pristup pravosuđu s obzirom na to da mu nacionalni postupak nije omogućio iznošenje njegova stajališta, tako da nije bila osigurana ravnoteža između svih interesa.
- 26 U tom kontekstu sud koji je uputio zahtjev navodi da je, u skladu s uvodnom izjavom 33. Direktive 2014/42, s obzirom na činjenicu da se njome znatno povređuju prava pojedinaca, potrebno predvidjeti posebna jamstva i pravna sredstva kako bi se jamčila zaštita temeljnih prava tih osoba, odnosno ne samo osumnjičenika ili okrivljenika nego i trećih strana protiv kojih nije pokrenut kazneni progon, i da to uključuje pravo na saslušanje u odnosu na treće strane koje tvrde da su vlasnici predmetne imovine.

27 U tim je okolnostima Apelativen sad Plovdiv (Žalbeni sud u Plovdivu) odlučio prekinuti postupak i uputiti Sudu sljedeća prethodna pitanja:

- „(1) Treba li članak 17. stavak 1. [Povelje] tumačiti na način da mu se zbog negativnog utjecaja na uravnoteženi odnos između općeg interesa i zahtjeva za zaštitu prava vlasništva protivi nacionalna odredba poput one iz članka 242. stavka 8. [NK-a], prema kojoj će se prijevozno sredstvo upotrijebljeno za počinjenje teškog kaznenog djela krijumčarenja, koje je u vlasništvu treće strane koja nije znala niti je morala ni mogla znati da će njezin zaposlenik počiniti kazneno djelo, oduzeti u korist države?
- (2) Treba li članak 47. [Povelje] tumačiti na način da mu se protivi nacionalna odredba poput one iz članka 242. stavka 8. [NK-a], prema kojoj se prijevozno sredstvo koje je u vlasništvu osobe koja je različita od osobe počinitelja kaznenog djela može zaplijeniti a da ne postoji izravan pristup vlasnika sudovima kako bi iznio svoje stajalište?”

Nadležnost Suda

- 28 Apelativna prokuratura – Plovdiv (Žalbeno državno odvjetništvo u Plovdivu, Bugarska) i grčka vlada navode da Sud nije nadležan za davanje odgovora na prethodna pitanja jer nacionalno zakonodavstvo o kojem je riječ u glavnom postupku nije obuhvaćeno područjem primjene prava Unije. Oni osobito ističu da nacionalni sud ne navodi nijednu odredbu prava Unije na temelju koje bi se mogla utvrditi dovoljna povezanost između glavnog postupka i prava Unije.
- 29 U tom pogledu valja istaknuti da se prethodna pitanja izričito odnose samo na odredbe Povelje, odnosno na članak 17. o pravu vlasništva i članak 47. o pravu na djelotvoran pravni lijek i na pošteno suđenje.
- 30 Valja podsjetiti da je područje primjene Povelje, u pogledu djelovanja država članica, definirano u njezinu članku 51. stavku 1., prema kojem se odredbe Povelje odnose na države članice samo kada provode pravo Unije (presuda od 6. listopada 2015., Delvigne, C-650/13, EU:C:2015:648, t. 25. i navedena sudska praksa).
- 31 Članak 51. stavak 1. Povelje potvrđuje ustaljenu sudsku praksu Suda prema kojoj se temeljna prava koja se jamče u pravnom sustavu Unije primjenjuju na sve situacije uređene pravom Unije, ali ne i izvan njih (presuda od 6. listopada 2015., Delvigne, C-650/13, EU:C:2015:648, t. 26. i navedenu sudsku praksu).
- 32 Stoga, kada pravna situacija ne ulazi u područje primjene prava Unije, Sud nije nadležan o njoj odlučivati, te eventualno prizivane odredbe Povelje ne mogu same po sebi biti temelj takve nadležnosti (presuda od 6. listopada 2015., Delvigne, C-650/13, EU:C:2015:648, t. 27. i navedena sudska praksa).
- 33 Stoga valja utvrditi ulazi li situacija poput one o kojoj je riječ u glavnom postupku, u kojoj je imovina treće strane oduzeta u korist predmetne države članice jer je upotrijebljena u okviru kaznenog djela, u područje primjene prava Unije.
- 34 U ovom slučaju sud koji je uputio zahtjev u svojem zahtjevu za prethodnu odluku upućuje na Direktivu 2014/42, koja nameće obveze državama članicama kako bi, kao što je to pojašnjeno u njezinoj uvodnoj izjavi 41., olakšala oduzimanje imovine u kaznenim stvarima.
- 35 Međutim, kazneno djelo krijumčarenja o kojem je riječ u glavnom postupku nije među onima na koja se ta direktiva primjenjuje na temelju njezina članka 3., tako da predmet nacionalnog postupka o kojem je riječ u glavnom postupku nije obuhvaćen materijalnim područjem primjene navedene direktive.

- 36 U tom pogledu valja navesti da je Direktiva 2014/42 djelomično zamijenila Okvirnu odluku 2005/212, koja se, poput te direktive, odnosi na oduzimanje predmeta i imovinske koristi stečene kaznenim djelom. Naime, u skladu s uvodnom izjavom 9. navedene direktive, njezin je cilj izmijeniti i proširiti osobito odredbe te okvirne odluke.
- 37 Točnije, iz članka 14. stavka 1. Direktive 2014/42 proizlazi da se njome mijenjaju samo četiri prve alineje prvog članka kao i članak 3. Okvirne odluke 2005/212 za države članice koje ta direktiva obvezuje, što za posljedicu ima da su članci 2., 4. i 5. te okvirne odluke ostali na snazi nakon donošenja navedene direktive (vidjeti u tom smislu presudu od 19. ožujka 2020., „Agro In 2001”, C-234/18, EU:C:2020:221, t. 48.).
- 38 U tom pogledu valja podsjetiti da Okvirna odluka 2005/212 u svojem članku 2. stavku 1. predviđa općenitije nego što je to u Direktivi 2014/42 da „[s]vaka država članica poduzima potrebne mjere kako bi mogla oduzeti, u cijelosti ili djelomično, sredstva i imovinsku korist od kaznenih djela za koja je propisana kazna zatvora u trajanju od više od jedne godine, ili imovinu u vrijednosti koja odgovara takvoj imovinskoj korist”.
- 39 U ovom slučaju teško kazneno djelo krijumčarenja o kojem je riječ u glavnom postupku kažnjivo je kaznom oduzimanja slobode u trajanju od tri do deset godina, kojoj se dodaje mogućnost zapljene prijevoznog sredstva korištenog za prijevoz robe, predmeta krijumčarenja, u skladu s člankom 242. stavkom 8. NK-a.
- 40 Iz toga proizlazi da odredbe Okvirne odluke 2005/212 nužno čine dio elemenata prava Unije koje, uzimajući u obzir predmet spora u glavnom postupku i podatke koje je dostavio sud koji je uputio zahtjev, Sud treba uzeti u razmatranje kako bi mogao dati koristan odgovor na pitanja koja su mu upućena. Stoga je pravna situacija u glavnom postupku obuhvaćena područjem primjene prava Unije i osobito te okvirne odluke.
- 41 Osim toga, potonjom su predviđena pravila o oduzimanju „sredstava i imovinske koristi od kaznenih djela” i o pravnim lijekovima kojima moraju raspolagati osobe na koje se odnosi mjera oduzimanja, i to u njezinim člancima 2. i 4. Iz toga slijedi da svojim pitanjima, koja se odnose na zakonitost oduzimanja imovine koja pripada trećoj strani u dobroj vjeri, kao i na pravna sredstva koja moraju biti dostupna trećoj strani na koju se odnosi mjera oduzimanja, sud koji je uputio zahtjev zapravo želi dobiti tumačenje tih odredbi Okvirne odluke 2005/212, u vezi s člancima 17. i 47. Povelje.
- 42 Stoga je Sud nadležan odgovoriti na pitanja postavljena u zahtjevu za prethodnu odluku.

Prvo pitanje

- 43 Svojim prvim pitanjem sud koji je uputio zahtjev u biti pita treba li članak 2. stavak 1. Okvirne odluke 2005/212, u vezi s člankom 17. stavkom 1. Povelje, tumačiti na način da mu se protivi nacionalni propis koji omogućuje oduzimanje sredstva upotrijebljenog za počinjenje teškog kaznenog djela krijumčarenja kada je ono u vlasništvu treće strane u dobroj vjeri.
- 44 U tom pogledu najprije valja istaknuti da je pojam „oduzimanje” definiran u članku 1. četvrtoj alineji Okvirne odluke 2005/212.
- 45 Međutim, kao što to proizlazi iz točke 37. ove presude, četvrta alineja tog članka 1. zamijenjena je Direktivom 2014/42 za države članice koje ta direktiva obvezuje.

- 46 Stoga, u ovom slučaju, s obzirom na to da su činjenice iz glavnog postupka nastale nakon roka za prenošenje Direktive 2014/42 određenog za 4. listopada 2016., u skladu s njezinim člankom 12. stavkom 1., u predmetu kao što je onaj u glavnom postupku valja uputiti na navedenu direktivu u svrhu definiranja pojma „oduzimanje”.
- 47 U skladu s člankom 2. točkom 4. te direktive, taj pojam „oduzimanja” definiran je na način da „znači konačno oduzimanje imovine koje je odredio sud u vezi s kaznenim djelom”.
- 48 Iz teksta te odredbe proizlazi da je u tom okviru nevažno predstavlja li oduzimanje kaznu u kaznenom pravu. Stoga je mjera poput one o kojoj je riječ u glavnom postupku, koja dovodi do trajnog oduzimanja zaplijenjene imovine, koju je izrekao sud u vezi s kaznenim djelom, obuhvaćena navedenim pojmom „oduzimanja”.
- 49 Nadalje, članak 2. stavak 1. Okvirne odluke 2005/212 predviđa da svaka država članica poduzima potrebne mjere kako bi mogla oduzeti, u cijelosti ili djelomično, sredstva i imovinsku korist od kaznenih djela za koja je propisana kazna zatvora u trajanju od više od jedne godine, ili imovinu u vrijednosti koja odgovara takvoj imovinskoj koristi.
- 50 U tom je pogledu točno da se u toj odredbi izričito ne navodi osoba čija imovina može biti predmetom mjere oduzimanja. Ona se poziva samo na „sredstva” koja su povezana s kaznenim djelom, pri čemu nije važno utvrditi tko ih drži ili tko je njihov vlasnik.
- 51 Međutim, članak 2. stavak 1. Okvirne odluke 2005/212 treba tumačiti s obzirom na uvodnu izjavu 3. te okvirne odluke, iz koje proizlazi da treba uzeti u obzir prava trećih strana u dobroj vjeri. Iz toga slijedi da se, u načelu, odredbe navedene okvirne odluke primjenjuju i na oduzimanje imovine koja pripada trećim stranama, pri čemu se zahtijeva, među ostalim, da su njihova prava zaštićena ako su one u dobroj vjeri.
- 52 U tom kontekstu valja uzeti u obzir članak 17. stavak 1. Povelje, koji među ostalim predviđa da svatko ima pravo na vlasništvo nad svojom na zakonit način stečenom imovinom, koristiti je i njome raspolagati.
- 53 Točno je da pravo na vlasništvo zajamčeno tom odredbom nije apsolutno pravo. Naime, u skladu s člankom 52. stavkom 1. Povelje, ostvarivanje njome utvrđenih prava i sloboda može se ograničiti pod uvjetom da ta ograničenja stvarno odgovaraju ciljevima u općem interesu koje Unija slijedi i koja, s obzirom na zadani cilj, ne predstavljaju prekomjerno i neprihvatljivo uplitanje kojim se nanosi šteta samoj biti tako zajamčenog prava (vidjeti u tom smislu presudu od 16. srpnja 2020., Adusbef i Federconsumatori, C-686/18, EU:C:2020:567, t. 85. i navedenu sudsku praksu).
- 54 U ovom je slučaju Žalbena državno odvjetništvo u Plovdivu u svojim pisanim očitovanjima navelo da je cilj koji se želi postići nacionalnim propisom o kojem je riječ u glavnom postupku spriječiti, u općem interesu, nezakonit uvoz robe u zemlju.
- 55 Međutim, uzimajući u obzir znatnu povredu prava osoba koja proizlazi iz oduzimanja imovine, odnosno konačnog oduzimanja prava vlasništva nad tom imovinom, valja istaknuti da, kada je riječ o trećoj strani u dobroj vjeri, koja nije znala i nije mogla znati da je njezina imovina korištena za počinjenje kaznenog djela, takvo oduzimanje predstavlja, s obzirom na cilj koji se želi postići, prekomjerno i neprihvatljivo uplitanje kojim se ugrožava sama bit njegova prava vlasništva.
- 56 Stoga valja utvrditi da se nacionalnim propisom poput onoga o kojem je riječ u glavnom postupku ne poštuje pravo vlasništva zajamčeno člankom 17. stavkom 1. Povelje jer se njime predviđa da imovina treće strane u dobroj vjeri koja se koristi za počinjenje teškog kaznenog djela krijumčarenja može biti predmet mjere oduzimanja.

- 57 U tim okolnostima valja smatrati da se u okviru članka 2. stavka 1. Okvirne odluke 2005/212 oduzimanje ne smije proširiti na imovinu trećih strana u dobroj vjeri.
- 58 S obzirom na prethodna razmatranja, na prvo pitanje valja odgovoriti da članak 2. stavak 1. Okvirne odluke 2005/212, u vezi s člankom 17. stavkom 1. Povelje, treba tumačiti na način da mu se protivi nacionalni propis koji dopušta oduzimanje predmeta korištenog za počinjenje teškog kaznenog djela krijumčarenja kada on pripada trećoj strani u dobroj vjeri.

Drugo pitanje

- 59 Svojim drugim pitanjem sud koji je uputio zahtjev u biti pita treba li članak 4. Okvirne odluke 2005/212, u vezi s člankom 47. Povelje, tumačiti na način da mu se protivi nacionalni propis koji omogućava oduzimanje, u okviru kaznenog postupka, imovine koja pripada osobi različitoj od one koja je počinila kazneno djelo a da ta prva osoba ne raspolaže djelotvornim pravnim lijekom.
- 60 Valja istaknuti da članak 4. te okvirne odluke predviđa obvezu svake države članice da poduzima potrebne mjere kako bi osigurala da zainteresirane stranke na koje utječu mjere osobito iz članaka 2. i 3. navedene okvirne odluke imaju učinkovita pravna sredstva kako bi štitile svoja prava.
- 61 S obzirom na općenitost teksta članka 4. Okvirne odluke 2005/212, osobe kojima države članice moraju jamčiti djelotvorna pravna sredstva nisu samo one koje su proglašene krivima za kazneno djelo nego i sve druge osobe na koje utječu mjere predviđene u članku 2. te okvirne odluke, uključujući treće strane.
- 62 U tom pogledu valja također istaknuti da u skladu s člankom 47. prvim i drugim stavkom Povelje, svatko čija su prava i slobode zajamčeni pravom Unije povrijeđeni ima pravo na djelotvoran pravni lijek pred sudom, u skladu s uvjetima utvrđenima tim člankom, a osobito da se njegov slučaj pravično ispita.
- 63 Konkretno, pravo na djelotvoran pravni lijek znači da treća strana čija je imovina predmet mjere oduzimanja mora moći osporavati zakonitost te mjere kako bi ostvarila povrat te imovine kada oduzimanje nije opravdano.
- 64 U ovom slučaju sud koji je uputio zahtjev naglasio je u svojoj odluci kojom se upućuje zahtjev za prethodnu odluku da treća strana čija je imovina predmet mjere oduzimanja nema izravan pristup pravosuđu na temelju nacionalnog propisa, tako da ne može valjano ostvariti svoja prava.
- 65 U tim okolnostima valja utvrditi da je u predmetu poput onoga u glavnom postupku treća strana čija je imovina oduzeta lišena prava na djelotvoran pravni lijek.
- 66 Osim toga, zbog razloga navedenog u točki 63. ove presude, to utvrđenje ne može se osporiti argumentom koji je istaknulo Žalbena državno odvjetništvo u Plovdivu, prema kojem, u situaciji poput one o kojoj je riječ u glavnom postupku, Zakon za zadalženiata i dogovorite (Zakon o obvezama i ugovorima) omogućava vlasniku oduzete imovine da od osuđene osobe potražuje naknadu štete koja proizlazi iz tog oduzimanja.
- 67 Štoviše, Europski sud za ljudska prava u biti je presudio da, u situaciji u kojoj je država uzrokovala oduzimanje i u kojoj nacionalni propisi i praksa ne predviđaju postupak u kojem vlasnik može braniti svoja prava, ta država ne može ispuniti obvezu, koja za nju proizlazi iz Europske konvencije za zaštitu ljudskih prava, uspostave takvog postupka zahtijevajući od osobe koja nije osuđena za kazneno djelo koje je dovelo do oduzimanja da potražuje svoju imovinu od treće strane (Sud za ljudska prava, 13. listopada 2015., Ünspeđ Paket Servisi SaN. Ve TIC. A. Ş. protiv Bugarske, CE:ECHR:2015:1013JUD000350308, t. 32.).

- 68 S obzirom na prethodna razmatranja, na drugo pitanje valja odgovoriti da članak 4. Okvirne odluke 2005/212, u vezi s člankom 47. Povelje, treba tumačiti na način da mu se protivi nacionalni propis koji omogućava oduzimanje, u okviru kaznenog postupka, imovine koja pripada osobi različitoj od one koja je počinila kazneno djelo a da ta prva osoba ne raspolaže djelotvornim pravnim lijekom.

Troškovi

- 69 Budući da ovaj postupak ima značaj prethodnog pitanja za stranke glavnog postupka pred sudom koji je uputio zahtjev, na tom je sudu da odluči o troškovima postupka. Troškovi podnošenja očitovanja Sudu, koji nisu troškovi spomenutih stranaka, ne nadoknađuju se.

Slijedom navedenoga, Sud (prvo vijeće) odlučuje:

1. Članak 2. stavak 1. Okvirne odluke Vijeća 2005/212/PUP od 24. veljače 2005. o oduzimanju imovinske koristi, sredstava i imovine pribavljene kaznenim djelom, u vezi s člankom 17. stavkom 1. Povelje Europske unije o temeljnim pravima, treba tumačiti na način da mu se protivi nacionalni propis koji omogućuje oduzimanje predmeta korištenog za počinjenje teškog kaznenog djela krijumčarenja kada on pripada trećoj strani u dobroj vjeri.
2. Članak 4. Okvirne odluke 2005/212, u vezi s člankom 47. Povelje Europske unije o temeljnim pravima, treba tumačiti na način da mu se protivi nacionalni propis koji omogućuje oduzimanje, u okviru kaznenog postupka, imovine koja pripada osobi različitoj od one koja je počinila kazneno djelo a da ta prva osoba ne raspolaže djelotvornim pravnim lijekom.

Potpisi